

Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Cyllid y GIG
Sesiwn Graffu Llywodraeth Cymru – 9 Mawrth 2020

Papur tystiolaeth gan y Cyfarwyddwr Cyffredinol, Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

CYFLWYNIAD

Darparodd Cyllideb Ddrafft 2019-20 ar gyfer buddsoddiad cynyddol o fwy na £500 miliwn mewn iechyd a gwasanaethau cymdeithasol yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol, gyda bron i £200 miliwn wedi'i ddyrannu i gefnogi camau gweithredu i roi'r weledigaeth a nodwyd yn Cymru Iachach ar waith. Darparodd y Gyllideb Atodol Gyntaf a'r Ail Gyllideb Atodol gyllid ychwanegol ar gyfer pwysau a blaenoriaethau penodol, a'r mwyaf sylweddol o'u plith oedd £170 miliwn ychwanegol yn y Gyllideb Atodol Gyntaf tuag at gostau cynyddol cyfraniadau cyflogwyr at Gynllun Pensiwn y GIG.

Mae'r papur hwn yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i Aelodau'r Pwyllgor am y rhagolygon ariannol ar gyfer sefydliadau GIG Cymru yn 2019-20, a'r ffactorau cynllunio a pherfformiad sy'n effeithio ar y sefyllfa ariannol. Mae hefyd yn cynnwys y wybodaeth ddiweddaraf am sut y caiff y buddsoddiad ychwanegol ei ddefnyddio yn ystod y flwyddyn gyfredol, yn ogystal â'r wybodaeth ddiweddaraf am yr Adolygiad o Ddyraniad Adnoddau'r GIG.

CYNLLUNIAU TYMOR CANOLIG INTEGREDIG

Cynlluniau Tymor Canolig Integredig 2019-20

Yn ystod y sesiwn dystiolaeth ym mis Gorffennaf 2019, cadarnheais fod y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol wedi cymeradwyo Cynlluniau Tymor Canolig Integredig (CTCI) ar gyfer saith sefydliad a oedd yn berthnasol i flynyddoedd ariannol 2019-20 i 2021-22. Roedd hyn yn cynnwys cymeradwyo Bwrdd Iechyd Prifysgol (BIP) Caerdydd a'r Fro am y tro cyntaf ers sawl blwyddyn, gan gyfrannu at y penderfyniad i isgyfeirio'r sefydliad i'r lefel isaf o ran goruchwyliaeth ac ymyriad gan y Llywodraeth.

Methodd tri bwrdd iechyd â chyflwyno CTCIau yr oedd modd eu cymeradwyo ar gyfer y cyfnod hwn. Datblygodd BIP Hywel Dda Gynllun Blynyddol ar gyfer 2019-20. Datblygodd BIPau Bae Abertawe a Betsi Cadwaladr gynlluniau drafft a ystyriwyd gan eu Byrddau, ond nid oedd modd cwblhau'r cynlluniau hyn o ganlyniad i heriau parhaus sylweddol mewn perthynas â pherfformiad a chyllid. Mae swyddogion Llywodraeth Cymru wedi parhau i roi cymorth i'r tri sefydliad, gan fonitro eu sefyllfa

drwy gyfarfodydd rheolaidd y timau Ansawdd a Chyflenwi, Ymyriadau wedi'u Targedu/Mesurau Arbennig a'r Tîm Gweithredol ar y Cyd.

Fframwaith Cynllunio'r GIG ar gyfer 2020 i 2023

Cyhoeddwyd Fframwaith Cynllunio'r GIG ar gyfer y blynyddoedd ariannol o 2020-21 i 2022-23 ym mis Medi 2019, ar y cyd â CTCI Cenedlaethol. Mae'r Fframwaith yn adlewyrchu blaenoriaethau'r Gweinidog, yn ogystal â'r gwersi allweddol a ddysgwyd o'r cylch cynllunio blaenorol. Cyflwynodd sefydliadau'r GIG eu cynlluniau wedi'u cymeradwyo gan y byrddau i Lywodraeth Cymru ar ddiwedd mis Ionawr 2020, ac mae'r cynlluniau hyn wrthi'n cael eu hadolygu fel rhan o'r broses sicrhau flynyddol arferol.

Mae'r tri bwrdd iechyd a fethodd â datblygu CTClau yr oedd modd eu cymeradwyo yn 2019-2020 unwaith eto'n datblygu Cynlluniau Blynyddol ar gyfer 2020-21, a gaiff eu hystyried gan eu Bwrdd ym mis Mawrth. Cyhoeddwyd canllawiau cynllunio wedi'u teilwra'n benodol i bob un o'r sefydliadau eleni i'w helpu i ddatblygu eu cynlluniau, gan nodi eu hamgylchiadau penodol. Mae'r canllawiau wedi'u teilwra'n benodol yn ategu Fframwaith Cynllunio'r GIG ac yn anelu at egluro'r gofynion a'r disgwyliadau ar gyfer pob bwrdd iechyd.

CYLLID Y GIG

Rhagolygon Ariannol 2019-20

Ein huchelgais ar gyfer 2019-20 oedd gallu dangos gwelliant perthnasol yn iechyd ariannol sylfaenol sefydliadau'r GIG yng Nghymru, a chyfyngu unrhyw ddiffygion a oedd yn weddill i'r ddau sefydliad sy'n wynebu'r heriau ariannol mwyaf sylweddol – Byrddau Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a Hywel Dda. Adlewyrchwyd yr uchelgais hwn drwy'r cynnydd a wneir wrth ddatblygu cynlluniau'r GIG, gyda'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn llwyddo i gadarnhau ei fod wedi cymeradwyo saith Cynllun Tymor Canolig Integredig (CTCI) a oedd yn mantoli'r gyllideb ar gyfer y cyfnod rhwng 2019 a 2022. Roedd hyn yn cynnwys cymeradwyo BIP Caerdydd a'r Fro am y tro cyntaf ers sawl blwyddyn, gan gyfrannu at y penderfyniad i isgyfeirio'r sefydliad i'r lefel isaf o ran goruchwyliaeth ac ymyriad gan y Llywodraeth.

Ar ddiwedd mis Ionawr 2020, mae'r saith sefydliad y cymeradwywyd CTCI ar eu cyfer yn rhagweld y byddant yn cyflawni alldro wedi'i fantoli ar ddiwedd 2019-20. Yn ogystal, mae Addysg a Gwellu Iechyd Cymru (AaGIC) a luniodd gynllun blwyddyn ar gyfer 2019-20 yn unol â'i drefniadau sefydlu, hefyd yn rhagweld alldro wedi'i fantoli. Felly disgwyliwn y bydd wyth sefydliad yn mantoli'r gyllideb. Fodd bynnag, mae'r tri

bwrdd iechyd sy'n weddill – Betsi Cadwaladr, Hywel Dda a Bae Abertawe – yn rhagweld diffyg alldro cyfun o £92.3 miliwn ar gyfer 2019-20. Ceir manylion rhagolygon 2019-20 o gymharu ag alldro 2018-19 yn y tabl isod:

Sefydliad	Alldro 2018-19 £m	Gwarged / (diffyg) a ragwelir ar gyfer 2019-20 £m	Gwelliant / (Dirywiad) yn 2019-20 £m
Byrddau Iechyd:			
Aneurin Bevan	0.0	0.0	0.0
Betsi Cadwaladr	(41.3)	(41.0)	0.3
Caerdydd a'r Fro	(9.9)	0.0	9.9
Cwm Taf Morgannwg	0.0	0.0	0.0
Hywel Dda	(35.4)	(35.0)	0.4
Powys	0.0	0.0	0.0
Bae Abertawe	(9.9)	(16.3)	(6.4)
Ymddiriedolaethau'r GIG			
Iechyd Cyhoeddus Cymru	0.0	0.0	0.0
Felindre	0.0	0.0	0.0
Gwasanaethau Ambiwlans Cymru	0.0	0.0	0.0
AaGIC	0.0	0.0	0.0
Cyfanswm	(96.5)	(92.3)	4.2

Mae'r alldro net cyffredinol cyfredol a ragwelir ar gyfer y GIG ar gyfer 2019-20 rywfaint yn well nag alldro 2018-19. Ac eithrio Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe (o gymharu â'i sefydliad rhagflaenol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg), mae pob sefydliad yn rhagweld y bydd wedi cynnal neu wedi gwella ei alldro ar gyfer 2018-19. Rydym yn disgwyl y caiff cyllideb gyffredinol y MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ei mantoli.

Ymyriadau a Chymorth Ariannol

Er gwaethaf y gwelliant cyffredinol, rydym wedi parhau i ddarparu her a chymorth uniongyrchol i'r tri sefydliad lle ceir diffygion ariannol o hyd. O dan oruchwyliaeth yr Uned Cyflenwi Cyllid, comisiynwyd ymyriadau cynllunio ariannol a chymorth cyflawni gan ymgynghorwyr allanol ar gyfer y tri sefydliad hyn. Nod y tri ymyriad oedd sicrhau

bod camau yn cael eu cymryd i gyflawni yn erbyn eu cynlluniau ar gyfer 2019-20, a sicrhau bod cyfleoedd rheolaidd yn cael eu creu i gyflawni arbedion yn y dyfodol.

Thema allweddol a ddaeth i'r amlwg o'r tri ymyriad, sydd o bosibl hefyd yn berthnasol i fyrdau iechyd eraill ac i'r ymddiriedolaethau, yw'r angen i sicrhau rheolaeth ariannol gadarnach o fewn sefydliadau. Dylai hyn gynnwys y canlynol:

- Sicrhau proses ffurfiol o gymeradwyo'r cynllun ar gyfer y gyllideb gan y Bwrdd, wedi'i dilyn gan broses gadarn o ddirprwyo i ddeiliaid cyllidebau a sicrhau eu bod yn atebol am gyflawni;
- Polisi priodol ar gyfer dal a rheoli cronfeydd wrth gefn;
- Fframwaith perfformiad ariannol cadarn er mwyn gallu nodi amrywiadau a'u huwchgwyfeirio er mwyn gallu eu rheoli'n effeithlon;
- Sicrhau bod yr arferion gorau ar waith o ran cyflwyno adroddiadau i'r byrddau.

Mae'r Uned Cyflenwi Cyllid wedi cyflwyno'r canfyddiadau hyn i Gyfarwyddwyr Cyllid y GIG sydd wedi cydnabod bod angen adolygu'r systemau yn eu priod sefydliadau er mwyn sicrhau bod system rheolaeth ariannol gadarn ar waith a bod y sefydliadau'n cydymffurfio â'r system hon. Yn ogystal, mae'r Gyfarwyddwyr Cyllid hefyd yn ailwampio'r Cyfarwyddiadau Ariannol Sefydlog sy'n elfen graidd o gyfundrefn llywodraethu ariannol pob sefydliad.

Academi Gyllid y GIG

Mae Academi Gyllid GIG Cymru yn deillio o drefniant cydweithio gwirfoddol rhwng pob Gyfarwyddwr Cyllid a'i dimau ym mhob rhan o GIG Cymru, sef cyfanswm o tua 760 o aelodau o staff, a'i huchelgais gyfunol yw gwella sgiliau'r swyddogaeth gyllid a'r gefnogaeth y mae'n ei rhoi i sefydliadau ym mhob rhan o GIG Cymru. Ethos yr Academi yw bod pob aelod o staff sy'n gweithio yn adrannau Cyllid GIG Cymru yn "aelod" o'r Academi ac yn chwarae rhan hanfodol wrth wella eu hunain a'r swyddogaeth gyllid, a thrwy hynny, wella gwasanaethau i gleifion. Mae wedi datgan uchelgais, sef sicrhau mai hi yw'r "Gorau i Gymru ond y gellir ei gymharu â'r gorau yn unrhyw le."

Mae enghreifftiau o raglen waith yr Academi yn cynnwys y canlynol:

- Datblygu rhaglen Llwybr Talent, gan dargedu cymorth datblygu mewn ffordd ragweithiol tuag at dalent arwain ariannol cyfredol a thalent arwain ariannol y dyfodol ym mhob rhan o'r llwybr gyrfa o fewn adrannau Cyllid y GIG - o hyfforddeion graddedig i Gyfarwyddwyr Cyllid. Hyd yn hyn, recriwtiwyd 90 o aelodau o staff i'n rhaglenni, ac o ganlyniad, mae sawl un ohonynt wedi cael swyddi arwain newydd mewn amrywiol rannau o GIG Cymru, gan gynnwys swyddi Gyfarwyddwyr Cyllid.

- Cydweithio â sefydliadau eraill yn y sector cyhoeddus yng Nghymru i gynnig cyfleoedd datblygu ym maes cyllid ym mhob rhan o'r sector cyhoeddus, gan gynnwys sefydlu digwyddiad sector cyhoeddus cenedlaethol blynyddol i fyfyrwyr cyllid a lansio rhaglen prentisiaethau cyllid yn y sector cyhoeddus o fis Medi 2020 wedi'i thargedu at bobl ifanc 16-18 oed.
- Datblygu Strategaeth Ddigidol genedlaethol ar gyfer Cyllid sy'n canolbwyntio ar roboteg, dadansoddi rhagfynegiadol, Deallusrwydd Artiffisial a gwireddu buddiannau MS 365.
- Cydweithio â rhaglen Enghreifftiol Bevan Comisiwn Bevan, gan ddarparu partneriaid cyllid i gefnogi 132 o brosiectau enghreifftiol yn ystod y pedair blynedd diwethaf, gan roi'r cyfle i staff cyllid weithio gyda chlinigydd arloesol a chael budd o'r rhaglen ddatblygu Enghreifftiol.
- Chwarae rhan arweiniol wrth sefydlu'r "Ford Gron o Academiâu Cyllid" â sefydliadau fel Rolls-Royce, BAE, GSK a'r Weinyddiaeth Amddiffyn er mwyn dysgu ar y cyd sut y dylid bwrw ati i ddatblygu staff cyllid ar draws sectorau. Cynhaliodd GIG Cymru y ford gron ym mis Gorffennaf 2019.
- Cydweithio â Chyfarwyddwyr Meddygol i sefydlu rhaglen datblygu clinigol ac ariannol ar y cyd, wedi'i hachredu gan y Gyfadran Arweinyddiaeth a Rheolaeth Feddygol gan ganolbwyntio ar roi gofal iechyd yn seiliedig ar werthoedd ar waith. Hyd yn hyn, mae 11 pâr o glinigwyr a staff cyllid wedi cwblhau ein rhaglen ac wedi rhoi dull gofal iechyd yn seiliedig ar werthoedd ar waith yn eu meysydd gwasanaeth.
- Cydweithio â Phrifysgolion a darparwyr Addysg eraill i gyflwyno agweddau addysgol ar ein rhaglen, gan gynnwys y rhaglen Addysg Weithredol i Ddarpar Uwch-arweinwyr Cyllid a Chyfarwyddwyr Cyllid.

Mae'r Academi wedi cael cydnabyddiaeth am ei gwaith drwy ennill y gwobrau canlynol:

- Gwobr Arwain Cymru 2018 am "Ysbrydoli Arweinyddiaeth Wych"
- Gwobr Cyllid Cyhoeddus 2019 am "Fenter Hyfforddi a Datblygu Cyllid" (ledled y DU / pob rhan o'r sector cyhoeddus)
- Gwobr Cyllid Cyhoeddus Cymru 2019 – Tîm y Flwyddyn (ar gyfer tîm Rhaglen yr Academi Gyllid)

Dyraniad Adnoddau'r GIG

Mae'r Pwyllgor wedi argymhell yn flaenorol y dylai Llywodraeth Cymru gwblhau ei hadolygiad o'r fformiwla cyllido ar gyfer byrddau iechyd er mwyn sicrhau bod amrywiadau mewn lefelau cyllido yn adlewyrchu gwahaniaethau o ran anghenion iechyd y boblogaeth a phenderfynyddion eraill sy'n gysylltiedig â chostau gofal iechyd yn briodol. Mae diweddariadau blaenorol wedi disgrifio'r gwaith sy'n mynd rhagddo i roi'r argymhelliad hwn ar waith. Goruchwyliwyd y gwaith gan Grŵp

Cynghori Technegol, sy'n cynnwys uwch-swyddogion Llywodraeth Cymru a chynrychiolwyr o'r GIG, yn ogystal â chyngor economaidd arbenigol annibynnol.

Cwblhawyd y gwaith i ddatblygu'r fformiwla i'w chymhwyso at y dyraniad dewisol o £4.9 biliwn ar gyfer ysbytai a byrddau iechyd cymunedol hydref diwethaf, ac fe'i defnyddiwyd bellach i ddsbarthu £110 miliwn o gyllid twf ychwanegol ar gyfer 2020-21. Mae'r tabl canlynol yn nodi'r cyfrannau dyraniadau newydd ar gyfer pob bwrdd iechyd ac yn eu cymharu â'u cyfrannau o'r boblogaeth er mwyn darparu mynegai o angen cymharol:

	Cyfran o'r boblogaeth	Cyfran o'r fformiwla	Mynegai
Aneurin Bevan	18.80%	18.95%	1.008
Betsi Cadwaladr	22.23%	22.38%	1.007
Caerdydd a'r Fro	15.95%	13.50%	0.846
Cwm Taf Morgannwg	14.16%	15.13%	1.068
Hywel Dda	12.26%	12.90%	1.052
Powys	4.18%	4.17%	0.996
Bae Abertawe	12.41%	12.97%	1.045
Cyfanswm	100.00%	100.00%	

Mae'r gwaith i ddatblygu a mireinio'r fformiwla yn parhau yn ystod 2020-21 wedi'i oruchwylio gan y Grŵp Cynghori Technegol. Rydym bellach yn ystyried ehangu'r fformiwla i gynnwys elfennau eraill o'r dyraniad refeniw, gan gynnwys iechyd meddwl a gofal sylfaenol.

STAFF ASIANTAETH

Bydd bob amser angen i sefydliadau allu defnyddio staff dros dro er mwyn ymdopi ag amgylchiadau na ellir eu rhagweld fel absenoldeb oherwydd salwch neu drosiant staff, a bydd effaith y digwyddiadau hyn yn amrywio dros amser. Yn ogystal, gall sefydliadau benderfynu defnyddio staff dros dro er mwyn cynnig hyblygrwydd yn ystod cyfnodau o newid sefydliadol neu wrth baratoi i ailddylunio gwasanaethau lleol. Mae'n hanfodol sicrhau y creffir ar unrhyw newid mewn gwariant yn briodol, y deallir y rhesymau dros ddefnyddio staff dros dro yn glir a bod camau gweithredu ar waith i leihau'r defnydd o staff dros dro lle y bo'n ymarferol.

Gwnaethom gyflwyno fframwaith rheoli safonedig ledled Cymru yn 2017 er mwyn ymdrin â rhai o'r materion cyffredinol a oedd yn effeithio ar y defnydd o staff asiantaeth ac, yn gyffredinol, mae hyn wedi arwain at ostyngiad mewn gwariant ar asiantaethau meddygol. Roedd y rheolaethau hyn yn cynnwys pennu cyfraddau wedi'u capio, rheolaethau ariannol a threfniadau cyson ar gyfer casglu data a chyflwyno adroddiadau er mwyn gallu meincnodi a chyflwyno adroddiadau ar gyfer Cymru gyfan. Fodd bynnag, rydym hefyd wedi gweld cynnydd yn ddiweddar yn y

gwariant ar y nifer o staff nyrsio dros dro a ddefnyddir. Mae llawer o ffactorau yn dylanwadu ar y rhesymau dros y defnydd cynyddol hwn, a gellir priodoli rhywfaint o'r cynnydd i'r cynnydd sylweddol yn y galw am wasanaethau GIG Cymru oherwydd pwysau'r Gaeaf a chyflwyno blwyddyn lawn gyntaf gofynion y Ddeddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru).

Mae'n bwysig nodi bod yr amrywiaeth o ffactorau lleol sy'n effeithio ar y galw am wasanaethau o fewn gwahanol sefydliadau a gwahanol rannau o'r gweithlu wedi'u hadlewyrchu yn eu proffiliau gwariant. Felly, ni fyddem o reidrwydd yn disgwyl i'r ffigurau gwariant ar staff Asiantaeth a staff Locwm i ddilyn tuedd cyson ar i lawr.

Ochr yn ochr â gweithredu'r Fframwaith Rheoli newydd, ac mewn ymateb i astudiaeth ac argymhellion SAC, sefydlwyd Grŵp Llywio ar gyfer Defnyddio'r Gweithlu mewn modd Strategol er mwyn darparu arweinyddiaeth ym mhob rhan o'r GIG. Diben y grŵp hwn yw helpu i ddatblygu a chyflwyno rhaglen waith ar gyfer dod o hyd i ffyrdd mwy effeithiol o gyflawni blaenoriaethau, meithrin gallu a sicrhau bod adnoddau ar waith i wella'r defnydd effeithiol a wneir o'r gweithlu. Mae'r rhain yn cynnwys ffrwd waith i wella trefniadau rheoli rotâu drwy safoni a gwella'r defnydd hyblyg a wneir o staff drwy e-restrau drwy nodi a rhannu arferion gorau. Cyflawnir gwell hyblygrwydd a gwell defnydd o'r gweithlu dros dro drwy ddatblygu Cronfa'r Gweithlu gydweithredol. Disgwylir i gam cyntaf y ffrwd waith gael ei gyflwyno ar-lein drwy Bartneriaeth Cronfa'r Gweithlu (cyfnod peilot) ar gyfer Nyrsys Cofrestredig o 6 Ebrill 2020.

CYD-DESTUN PERFFORMIAD

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhoi cymorth sylweddol i sefydliadau'r GIG yn ystod 2019-20 er mwyn cefnogi gwelliannau o ran perfformiad gofal wedi'i drefnu, ac er mwyn bodloni'r gofynion ychwanegol ar ddarpariaeth gwasanaethau gofal heb ei drefnu yn ystod cyfnod y gaeaf. Fodd bynnag, bu'n flwyddyn anodd o ran cyflawni o ganlyniad i nifer o ffactorau.

Gofal wedi'i gynllunio

Darparwyd £50 miliwn ychwanegol ar gyfer gwelliannau i ofal wedi'i gynllunio, y dyrannwyd £46.5 miliwn ohono i fyrdau iechyd a defnyddiwyd £3.5 miliwn er mwyn helpu i ailddylunio gwasanaethau i gleifion allanol. Bwriadwyd i'r cyllid hwn gael ei ddefnyddio i adeiladu ar y cynnydd a wnaed yn ystod y tair blynedd flaenorol ac i wella amseroedd aros ar ddiwedd y flwyddyn mewn amrywiaeth o feysydd gofal wedi'i gynllunio. Fodd bynnag, o ganlyniad i bwysau cynyddol ar ofal heb ei drefnu yn ystod y flwyddyn, lle y cofnodwyd y nifer uchaf erioed o gleifion mewn adrannau damweiniau ac achosion brys mewn 10 allan o'r 12 mis, a newidiadau i reolau treth pensiwn CThEM, ni lwyddodd y byrddau iechyd i drefnu'r capasiti ychwanegol yn lleol i gyflawni'r gwelliannau angenrheidiol. O ganlyniad, cyfyngedig fu'r gwelliannau

ym maes gofal wedi'i gynllunio yn ystod y flwyddyn. Yn ôl dadansoddiad o'r effaith ar gleifion rhwng mis Ebrill a mis Rhagfyr ar draws y Byrddau Iechyd, collwyd 3,200 o sesiynau ac effeithiodd hyblygrwydd cyfyngedig i weithredu sesiynau craidd ac ychwanegol ar 27,000 o gleifion.

Gofal heb ei drefnu

Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu £40 miliwn i'r sector iechyd a gofal yn ystod 2019-20 er mwyn ymdopi â'r galw am ofal heb ei drefnu, yn enwedig yn ystod cyfnod y gaeaf. Dyrannwyd £27 miliwn o'r cyllid hwn drwy ddewis drwy'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol i ddatblygu datrysiadau integredig ar gyfer rheoli achosion o osgoi mynd i'r ysbyty, achosion o ryddhau cleifion yn gynnar ac i gefnogi'r seilwaith cymunedol; dyrannwyd £10 miliwn yn uniongyrchol i fyrddau iechyd a defnyddiwyd £3 miliwn ar gyfer rhaglenni cenedlaethol.

Defnyddiwyd y cyllid mewn perthynas â saith thema allweddol a gyd-gynlluniwyd ag arweinyddion clinigol ac arweinyddion system ar ddechrau 2019-20:

- Optimeiddio trefniadau gweithio traws-sector
- Cydnherthedd gofal sylfaenol y tu allan i oriau
- Atal achosion diangen o gludo cleifion i Adrannau Brys a'u derbyn i'r ysbyty
- Trefniadau rhyddhau gan ddilyn llwybrau asesu a gwella
- Capasiti cam-i-lawr yn y gymuned
- Ffocws ar lwybr anadlol
- Ffocws ar eiddilwch

Er y bu 2019-20 yn un o'r blynyddoedd mwyaf heriol a gofnodwyd o ran y galw ar wasanaethau gofal heb ei drefnu, a'r flwyddyn brysuraf a gofnodwyd o ran nifer y cleifion a ddaeth i adrannau damweiniau ac achosion brys, mae'r buddsoddiad ychwanegol wedi arwain at amrywiaeth o ganlyniadau sydd wedi helpu i liniaru'r effaith hon, gan gynnwys:

- Cafodd 24,000 o gleifion gymorth gan y Groes Goch Brydeinig ym mis Rhagfyr 2019 drwy wasanaeth llesiant a Homesafe Adrannau Brys. Cafodd 365 o gleifion agored i niwed eu cludo gartref a'u helpu i setlo. Cafodd 197 o gleifion eu hatgyfeirio at wasanaethau eraill yn y gymuned, gan arwain at gyfradd bodddhad cleifion o 96%.
- Cafodd 1985 o gleifion gymorth i adael yr ysbyty yn gyflymach ac yn fwy diogel drwy welliannau i'r cartref, gwnaed 3205 o welliannau i gartrefi, 1400 o wiriadau cartref iach (Ebrill-Rhagfyr), cafodd cleifion gymorth i hawlio £0.7m o fudd-daliadau heb eu hawlio (budd-daliadau ychwanegol bob blwyddyn), dywedodd

98% o'r cleifion a ddychwelodd yr arolwg fod y gwasanaeth wedi eu helpu i ddychwelyd adref yn ddiogel ac i fyw'n annibynnol.

BUDDSODDI MEWN CYMRU IACHACH

Bu 2019-20 yn flwyddyn o fuddsoddiad sylweddol er mwyn helpu i roi'r weledigaeth a nodwyd gennym yn ein cynllun hirdymor ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol, Cymru Iachach, ar waith. Mae'r adran hon yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am y cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn o ganlyniad i'r buddsoddiad hwn.

Y Gronfa Trawsnewid

Lansiwyd y Gronfa Trawsnewid yn ystod haf 2018 â chyllideb o £100miliwn. Hyd yn hyn, ymrwymwyd £89miliwn ar draws yr holl Fyrddau Partneriaeth Rhanbarthol, gyda chymorth rhanddeiliaid lleol, gan anelu at wella gofal iechyd a gwasanaethau cymdeithasol drwy ddatblygu modelau gwasanaeth llwyddiannus ar raddfa ehangach er mwyn, yn y pen draw, ddisodli modelau gwasanaeth llai llwyddiannus neu fodolau sydd wedi dyddio.

Roedd yn ofynnol i gynigion ddarparu gwybodaeth ddarbwyllol i ddangos eu bod yn cydymffurfio â'r **deg egwyddor dylunio** a nodir yn *Cymru Iachach* ac, yn arbennig, i ddangos y canlynol:

Bod modd eu cyflwyno ar raddfa ehangach – gan sicrhau bod arferion da yn cael eu cyflwyno o lefel leol i lefel ranbarthol a chenedlaethol, ac i dimau a sefydliadau eraill.

Eu bod yn drawsnewidiol – gan sicrhau bod ffyrdd newydd o weithio yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy, eu bod yn newid ac yn disodli dulliau sy'n bodoli eisoes, yn hytrach nag ychwanegu haen gwasanaethau barhaol ychwanegol at yr hyn a wnawn ar hyn o bryd.

Mae'r cynigion canlynol **wedi'u cymeradwyo hyd yma** (cyhoeddwyd crynodeb ar dudalennau gwefan Llywodraeth Cymru:

<https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2019-08/y-gronfa-trawsnewid.pdf>):

Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol (BPRh)	Cyfanswm	Y Gronfa Trawsnewid - teitl y cynnig
BPRh Caerdydd a'r Fro	£6,947,984	Fi, Fy Nghartref, Fy Nghymuned

BPRh Cwm Taf Morgannwg	£22,734,000	1. Cadw'n lach yn y Gymuned / Cyflymu Newid ar gyfer ein Gwasanaethau Integredig
BPRh Cwm Taf Morgannwg	£1,385,124	2. Dialysis Cartref
BPRh Gwent	£13,458,000	Gweithredu system ddi-dor o iechyd, gofal a llesiant
BPRh Gogledd Cymru	£2,320,000	1. Law yn Llaw at lechyd Meddwl yn y Gogledd
BPRh Gogledd Cymru	£1,690,000	2. Law yn Llaw at lechyd Meddwl yn y Gogledd: Gwasanaethau di-dor ar gyfer pobl ag anabledau dysgu
BPRh Gogledd Cymru	£3,000,000	3. Ymyrraeth Gynnar Integredig a Chymorth Dwys i Blant a Phobl Ifanc
BPRh Gogledd Cymru	£6,004,000	4. Trawsnewid Gwasanaethau Cymunedol
BPRh Powys	£2,554,360	Sicrhau Powys lach a Gofalgar
BPRh Gorllewin Morgannwg	£1,731,000	1. Dull System Gyfan Clwstwr Cwm Tawe
BPRh Gorllewin Morgannwg	£8,883,000	2. Cyflwyno'r Dull System Gyfan i saith clwstwr
BPRh Gorllewin Morgannwg	£5,920,840	3. Ein Cynllun Cymdogaeth
BPRh Gorllewin Morgannwg	£261,393	Dialysis Dros Nos
BPRh Gorllewin Cymru	£11,963,306	Gorllewin Cymru lachach
	£88,853,007	

Mae agweddau ar y themâu allweddol – fel gweithio ar sail clwstwr a symud gofal iechyd o ofal eilaidd i ofal sylfaenol a gofal yn y gymuned, a chysylltu gofal iechyd a gofal cymdeithasol – yn amlwg ym mhob cynnig. Mae gwaith yn mynd rhagddo fel rhan o weithgarwch gwerthuso i gymharu ac atgyfnerthu'r allbynnau a'r dangosyddion er mwyn gallu cynnal gwerthusiad ystyrion ar lefel ranbarthol a chenedlaethol, ac rydym yn datblygu Cymunedau Ymarfer er mwyn hwyluso cyfleoedd dysgu a gweithredu ymarferol.

Yn ei Ddatganiad Llafar ar 14 Ionawr, cyflwynodd y Gweinidog y wybodaeth ddiweddaraf am y Gronfa ac amlinellodd sut y câi'r £11 miliwn sy'n weddill ei

ddyrranu. Yn dilyn hyn, anfonwyd llythyr i bob BPRh yn gofyn am gynigion a chanllawiau atodol.

Mae pob rhanbarth wedi cwblhau Damcaniaethau Newid ar gyfer ei gynigion, a chytunwyd ar Fframwaith Gwerthuso Cenedlaethol ar gyfer y Gronfa Trawsnewid â'r BPRhau ym mis Ebrill 2019. Bydd hyn yn ein helpu i ddeall beth sy'n gweithio, mewn ffordd gynhwysfawr a chyson, ac i gefnogi cyfleoedd i roi cynigion ar waith yn ehangach ac mewn ffordd gyson ledled Cymru. Mae'r BPRhau wedi cyflwyno eu Hadroddiadau Gwerthuso Canol Cyfnod cyntaf er mwyn cyflwyno'r canfyddiadau cynnar ar gynnydd prosiectau trawsnewid hyd yma.

Rydym wedi cynnal gweithdai rhwydwaith dysgu rheolaidd lle mae timau rhanbarthol a Llywodraeth Cymru yn trafod cynnydd, gwersi ac enghreifftiau o arferion da yn deillio o'r cynigion, a chynhaliwyd 14 o ddigwyddiadau ymgysylltu â'r gweithlu i gyflwyno prosiectau trawsnewid lleol ledled Cymru, wedi'u trefnu a'u cynnal ar ffurf partneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru a'r BPRhau.

Blaenoriaethau Digidol

Sefydlwyd Cronfa Buddsoddi mewn Blaenoriaethau Digidol, gwerth cyfanswm o £50 miliwn yn cynnwys buddsoddiad cyfalaf a referiw, yn 2019-20 fel galluogwr allweddol ar gyfer newid y system. Caiff y Gronfa ei rheoli fel portffolio o raglenni strategol ar draws chwe thema:

- Trawsnewid gwasanaethau digidol i gleifion a'r cyhoedd
- Trawsnewid gwasanaethau digidol i weithwyr proffesiynol
- Buddsoddi mewn data a gwybodaeth ddeallus
- Moderneiddio dyfeisiau a symud i wasanaethau cwmwl
- Seiberddiogelwch a chadernid
- Gweithgarwch Trawsbynciol Allweddol

Mae'r allbynnau allweddol o'r Gronfa yn 2019-20 yn cynnwys y canlynol:

- Cynnal pedwar adolygiad allweddol (seilwaith, masnachol, y gweithlu a chyfathrebu);
- Sefydlu swydd Prif Swyddog Digidol ar gyfer Gofal a recriwtio i'r swydd honno;
- Gwaith trosiannol i sefydlu Awdurdod Iechyd Arbennig newydd ar gyfer Gwasanaethau Digidol;
- Rhaglenni allweddol fel yr Adnodd Data Cenedlaethol a System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru.

Gofal Sylfaenol

Sefydlwyd y gronfa gofal sylfaenol genedlaethol gwerth £40m yn 2015-16 â thair blaenoriaeth benodol; cynaliadwyedd gwasanaethau, gwell mynediad a sicrhau bod mwy o wasanaethau ar gael yn y gymuned. Mae'r cyllid yn cyflawni'r canlynol:

- Profion systematig a phrosesau ar gyfer rhannu gwersi mewn perthynas â modelau gofal di-dor newydd drwy raglen genedlaethol ar gyfer pennu cyfeiriad gofal sylfaenol
- Gwell mynediad i'r gweithiwr proffesiynol cywir drwy sicrhau mwy o dimau ambroffesiwn mewn meddygfeydd e.e. fferyllwyr a ffisiotherapyddion
- Gwell mynediad i amrywiaeth eang o wasanaethau llesiant anghlinigol drwy gyflwyno rolau newydd yn y gweithlu i gysylltu pobl â'r gwasanaethau hyn
- Cynyddu capasiti timau gwasanaethau cymunedol

Ym mis Mehefin 2019, yn dilyn negodiadau, cyhoeddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol y Contract Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol (GMS) newydd ar gyfer 2019-20. Roedd hyn yn cynnwys buddsoddiad newydd o tua £25m mewn gwasanaethau meddygol cyffredinol ac addasiad parhaol untro mewn perthynas â chostau indemnedd, heb unrhyw oblygiadau i'r contract gwasanaethau meddygol cyffredinol yn y dyfodol.

Roedd y buddsoddiad newydd yn cynnwys y canlynol:

- Codiad o 3% yn elfen treuliau cyffredinol y contract;
- Buddsoddi er mwyn gweithredu'r Safonau ar gyfer Mynediad i Wasanaethau Meddygon Teulu yn ystod Oriau Arferol;
- Buddsoddi yn y Swm Craidd er mwyn cyllido anghenion seilwaith practisau sy'n gweithio tuag at gyrraedd y safonau mynediad;
- Cyflwyno Cynllun Premiwm Partneriaeth newydd er mwyn cymell trefniadau gweithio mewn partneriaeth fel y model cyflwyno a ffefrir ac er mwyn annog ein meddygon teulu newydd i ymgymryd â'r rolau partner hyn

Yn ogystal, cytunwyd ar y gweithgareddau canlynol er mwyn gwella'r broses o ddarparu gwasanaethau meddygol cyffredinol:

- Gyda ffocws clir ar atgyfnerthu rôl clystyrau o ran cydweithio er mwyn cynllunio a darparu gwasanaethau yn lleol, bydd bellach yn ofynnol i bractisau fod yn aelodau o glwstwr, drwy delerau'r contract craidd.

- Cynnwys gwell proses ar gyfer cynllunio clystyrau â dangosyddion allbwn a gweithgarwch wedi'u diffinio'n glir yn y Fframwaith Sicrhau a Gwella Ansawdd newydd a'i gwneud yn ofynnol i'r broses o ddarparu Gwasanaethau Estynedig gael ei chynllunio ar lefel clwstwr. Caiff cyd-destun strategol ehangach a threfniadau llywodraethu Gwasanaethau Estynedig eu hadolygu yn ystod 2020.
- Fframwaith Sicrhau a Gwella Ansawdd diwygiedig sy'n canolbwyntio ar welliannau, gan gynnwys cyflwyno "basged" o Brosiectau Gwella Ansawdd i'w gweithredu ar lefel clwstwr gan ganolbwyntio ar Ddiogelwch Cleifion.

Atal a'r Blynyddoedd Cynnar

Buddsoddwyd £10 miliwn i gefnogi ymyriadau effeithiol mewn perthynas ag atal salwch a'r blynyddoedd cynnar. Cytunodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol y dylid defnyddio £2.8 miliwn i sefydlu cynllun grant yn benodol i wella'r ddarpariaeth ar gyfer y blynyddoedd cynnar. Ysgrifennais at fyrddau Iechyd, Iechyd Cyhoeddus Cymru a chadeiryddion y BPRhau yn nodi manylion ar gyfer dyrannu'r £7.2 miliwn a oedd yn weddill ar gyfer rhaglenni ymyriadau Iechyd wedi'u targedu. Caiff y cyllid a ddyrannwyd i'r byrddau Iechyd ei fuddsoddi drwy gynlluniau y cytunwyd arnynt ar y cyd â'r BPRhau y gofynnwyd iddynt gytuno ar flaenoriaethau buddsoddi yn eu rhanbarthau. Nod y cyllid a ddyrannwyd i Iechyd Cyhoeddus Cymru yw gwella arweinyddiaeth systemau ar lefel genedlaethol a hwyluso trefniadau i gyflwyno cynlluniau atal cyffredinol ar lefel ehangach.

Fel rhan o'i rôl arweinyddiaeth systemau, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi llunio manyleb ddrafft ar olrhain gwariant ar weithgareddau atal. Mae'r fanyleb yn cynnwys y canlynol: pennu llinellau gwariant sylfaenol ar weithgareddau atal; adolygu'r dystiolaeth er mwyn dysgu gan wledydd sydd wedi buddsoddi symiau sylweddol mewn weithgareddau atal neu sydd wedi llwyddo i newid y sefyllfa; ymgysylltu â rhanddeiliad er mwyn deall y rhwystrau a'r galluogwyr a deall model ar gyfer olrhain gwariant ar weithgareddau atal. Bydd y gwaith hwn a wneir yn ystod 2020-21 yn gydnaws â blaenoriaethau Creu Cymru Iachach ac mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gweithio gyda swyddogion er mwyn sicrhau hynny.

Buddsoddi yn ein gweithlu

Ein hamcan yw sicrhau bod staff yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a bod y GIG yn parhau'n gyflogwr a ffeirir yng Nghymru.

Mae Cymru yn ymrwymedig i'r broses adolygu cyflogau annibynnol lle y caiff y Corff Adolygu Meddygon a Deintyddion (DDRB) a Chorff Adolygu Cyflogau'r GIG eu comisiynu gan adrannau Iechyd y DU bob blwyddyn i ddarparu arsylwadau ac argymhellion ar gyflogau meddygon a deintyddion y GIG a staff y GIG yn unol â thelerau ac amodau'r Agenda ar gyfer Newid.

Lluniwyd cytundeb cyflogau tair blynedd i staff yr Agenda ar gyfer Newid, a weithredwyd ar sail y pedair gwlad, mewn partneriaeth yn 2018 ac felly, ar gyfer cylchoedd cyflogau 2019-20 a 2020-21, gofynnwyd i Gorff Adolygu Cyflogau'r GIG fonitro a gwneud arsylwadau ar y broses o roi'r cytundeb hwn ar waith.

Ar gyfer cylch cyflogau 2020-21, fel ar gyfer 2019-20, rydym wedi gofyn i'r Corff Adolygu Meddygon a Deintyddion wneud arsylwadau ac argymhellion ar yr hyn a fyddai'n ddyfarniad cyflog fforddiadwy a theg i feddygon a deintyddion. Rydym yn disgwyl i Gorff Adolygu Cyflogau'r GIG a'r Corff Adolygu Meddygon a Deintyddion gyhoeddi eu hadroddiadau ar gyfer 2020-21 ym mis Mehefin ac, ar ôl hynny, byddwn yn ystyried eu hargymhellion ac yn rhoi cyngor i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Rydym yn cynyddu ein buddsoddiad mewn rhaglenni addysg a hyfforddiant i weithwyr gofal iechyd proffesiynol yng Nghymru. Gwnaethom fuddsoddi £7 miliwn ychwanegol yn 2019-20, a byddwn yn buddsoddi £15 miliwn pellach yn 2020-21. 2020-21 fydd y chweched blwyddyn yn olynol y mae cyllid i gefnogi addysg a hyfforddiant i weithwyr iechyd proffesiynol yng Nghymru wedi cynyddu.

2019-20 yw blwyddyn ariannol lawn gyntaf Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC) y mae ganddo swyddogaethau penodol i drawsnewid y gweithlu. Mae'r sefydliad yn gweithio'n unol â chynllun blynyddol blwyddyn o hyd yn 2019-20, ac mae bellach wedi cyflwyno CTCl tair blynedd i'w gymeradwyo sy'n ymwneud â'r cyfnod o 2020 i 2022.

CRYNODEB

Er bod nifer o heriau ariannol y mae angen ymdrin â nhw o hyd ar gyfer gweddill y flwyddyn ariannol hon, rwyf yn disgwyl i'r MEG Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol cyffredinol lwyddo i fantoli'r gyllideb unwaith eto ar ddiwedd y flwyddyn. Mae mwyafrif sefydliadau'r GIG bellach yn dangos sefydlogrwydd ariannol ac aeddfedrwydd yn eu prosesau cynllunio, ond mae tri sefydliad yn parhau i beri pryder, yn arbennig o ran rheoli eu cyllid, er bod meysydd eraill hefyd wedi dod i'r amlwg drwy'r broses uwchgyfeirio. Mae amrywiaeth o ffactorau, gan gynnwys newidiadau i'r rheolau treth a lefelau sylweddol o alw am ofal aciwt, wedi cyflwyno heriau yn ystod y flwyddyn o ran perfformiad a darparu gwasanaethau. Fodd bynnag, rydym yn parhau i wneud cynnydd wrth drawsnewid y sector iechyd a gofal cymdeithasol, yn unol â'n cynllun a nodwyd yn Cymru Iachach, gyda modelau gofal newydd yn cael eu datblygu a'u rhoi ar waith ym mhob rhanbarth, a chyda buddsoddiad newydd sylweddol mewn technoleg ddigidol. Disgwylir i'r cynnydd hwn barhau a chyflymu yn ystod 2020-21.